

arja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1-50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4-50. — Za ino-remstvo K 30.—. — Naslov: Upravišтво „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadst. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer. ::

ZARJA

Posamezna številka 6 vlnarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravišтво sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratov: Enostopna petstvrstica 20 vln., pogojeni prostor 25 vln., poslana in razglasi 30 vln. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste

Štev. 158.

V Ljubljani, v torek dne 12. decembra 1911.

Leto I.

Narodnost in mednarodnost.

Kaj je mednarodnost?

Pomen te besede umevam menda prav, meniš, da hoče reči toliko, kakor človeško pravico za vse narode. Toda pogostoma našli človek na nazor, da mora biti mednarodnost negacija vsake narodnosti.

„Jaz sem človek, ti si človek: kot ljudje smo vsi skupaj bratje. Ako sem jaz Sloven, ti Nemec, on Francoz, imamo neenake čepice in zato je narodnost, ker nasprotuje našemu enakosti, škodljiva ter se mora odpraviti.“

Taka je po priliki argumentacija brezna-rodnih mednarodnikov. A menim, da ni prava. Menim tudi, da ni socialistična. Toda umiljiva je, to priznavam brez nasprotovanja.

Kjer mejita dve narodnosti druga z drugo, ali pa kjer sta pomešani, nahajamo obično naroden razpor.

Zakaj?

Ker se različni narodi instinktivno sovra-žijo in pobijajo — pravijo eni.

Ker so jih vladajoči naščevali drugega proti drugemu — odgovarjamo mi.

Divide et impera! (Razdeluj in vladaj!)

Narodna različenost se vidi mnogim kot ena največjih zaprek v revolucionarnem boju za osvoboditev sveta. Ako bi imeli na vsem svetu samo eno narodnost bi izginila ena največjih težav: odločimo torej v-e narodne razlike, ustvarimo en narod ljudi in naš boj bude za 50 odstotkov lažji.

To zveni jako zapeljivo. Toda mene ne zadovoljuje. Svrha tega bi bilo nekako uniformiranje vsega sveta, katero bi se doseglo le z nasilnimi sredstvi, in prestrašen se vprašam, kje ostane načelo svobode? Nikar naj se ne pravi, da bi se cilj tudi tu dosegel s pomočjo vzgoje. Sploh dvomim o tem, pa če bi bilo res mogoče, bi potrebovali za to neskončno dolgo dobo. To bi pa toliko pomenilo, kakor da hočemo socialno revolucijo odložiti za ne koliko stoletij.

Na svetu imamo ljudi z modrimi in črnimi očmi s plavimi in temnimi lasmi, z belo in rdečo poltjo, male, velike, debele, suhe. Kaj bi se torej budovali, ker imamo tudi različno govoreče ljudi? Iz Malajce ne bode mo nikdar naredili Kavkazca in tega nam tudi ni treba. Toda z našo propagando delujemo lahko na to, da spoznata oba svojo skupno človeško korist in da se združita za doseg skupne svobode.

V ta namen morata odložiti različne pred-

sedke. Gotovo! Toda svojih posebnih lastnosti ne bode ta odložila, ker jima je to nemogoče. Zakaj torej ne bi mogli Slovani, Romani, Germani odložiti svojih pred-odkov, pa pridržati svojo narodnost!

Mi stremimo za družbo v svobodi skupaj živečih ljudi. Vsi ti ljudje bodo imeli menda vedno nekatere različne lastnosti. Zakaj se ne bi smelo prištevati tem lastnostim tudi različno jezikovno?

Mi se moramo privaditi, da izhajamo drug z drugim kot sangviniki, flegmatici, koleriki, melanholiki; zakaj ne tudi kot Slovenci, Nemci, Angleži, Poljaki, Italijani?

Toda menim, da ima tudi narodno so-vraštvo svoje korenine le v sedanjih državah, ker ne izvira toliko iz različnosti jezikov, noše, narodnih barv itd., kolikor iz vsega tega, kar rezultira iz teritorialne posesti narodov in od-tod prihajajoče hegemonije, nadvlade. Tu pripada krivica res gospodarskim razmeram. Od-pravimo pa to obliko, s čemur odpade tudi zemljiška lastnina narodov in izginejo današnje meje in konkurenca narodov bode imela le še eno podlago: polje človeške kulture — in tu ni več škodljiva. Nasprotno!

Nemčija lahko sovraži Francijo in ima lahko „resp-kt“ pred Rusijo. Svobodni Nemci nima več vzroka, da bi sovražil Francoza in se bal svobodnega Rusa.

Seveda morajo biti vsi svobodni. Ako ne, ostane vedno vsaj zavidanje, in to je nevaren stvarnik.

Semtertje se potraja mnogo časa, da se jemlje ljudem njihovo narodnost. Ali ne bi bilo hvalježeje — namesto tega Sisifovega dela — vse narode izobraziti proti onim, ki res nimajo nobene narodnosti, ne da bi bili zato mednarodni?

Bujmo se proti šovinizmu, kjer ga najdemo, pustimo pa vsakomur njegovo narodnost in gotovo pridemo prej do cilja, ker bode pot veliko bolj raven in vsled tega krajši.

Tržaška deželna konfe- renca.

Trst, 11. decembra.

Včeraj smo podali kratko poročilo o tr-žaški deželni konferenci, ki je bila v nedeljo 10 t m in resolucije ki so bile na njej skle-njene. Naj sledi sedaj ekscerpt poročil in raz-prave o njih in resolucijah.

Dopolnje smo imeli najprej poročilo pol-edora. Virtualno poročilo je podal sodrug Regent in je sled-če:

Predstavljal si je svoj lastni pokop; užaljeni soprog leži v krsti, z blagim nam-smehom na ustnih, a ona, vsa prepadena, mučena od očitkov vesti, gre za krsto kot Niobeja, in ne ve, kam bi se dala pred uničujočimi, prezirljivimi pogledi razjar-jene množice...

— Vidim, msje, da vam Smith & Wesson ugaja, — je poslovodja prekinil njegove fantazije. — Če se vam zdi pre-drag, vam popustim rad pet rubljev.... Sicer pa so še drugi cenejši sistemi.

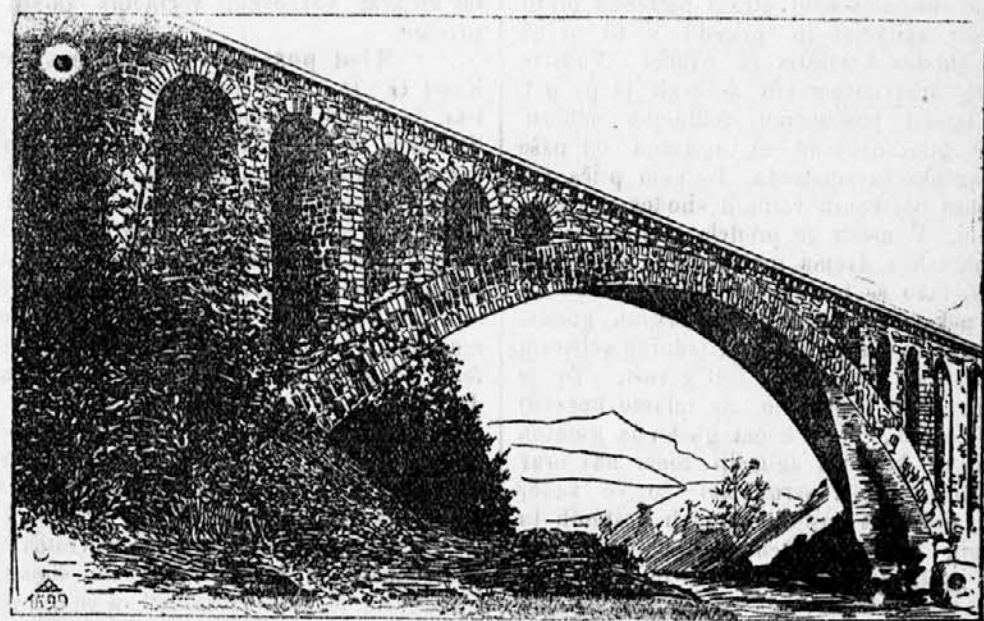
Francoska postava se je graciozno okrepila in vzela še cel tucat revolverjev s police.

— Tu, msje, cena trideset rubljev. To ni drago, tem bolj, ker je kurz strašno upadel, in carina, msje, od dne do dne raste. Msje, prisegam pri Bogu, konser-vativce sem, pa sem že začel mrmrati! Prosim vas, kurz in carina sta povzro-čila, da si morejo dobro orožje nabaviti le še bogataši! Siromakom so na razpo-lago le še tulske orožje in pa žveplenke, a tulske orožje je nesreča! Iz tulskega revolverja streljaš na ženo, pa ustreliš sebe v pleča...

Sigajevu je bilo naenkrat žal, da bo mrtev, in da ne bo videl muk nezvest-nice. Maščevanje je le tedaj sladko, če si deležen njega sadov; a kaj ima od tega, če bo ležal v krsti, pa ne vidi ničesar več.

— Ali ne bi bilo bolje, — je razmišljal, — če ubijem najprvo njega, grem za po-grebom, pa gledam; po pogrebu pa ustre-lim še sebe.... Ampak, še pred pogrebom me zapro in mi odvzamejo orožje.....

Raje tako: njega ustreliš, a ona naj osta-

Politični odbor je bil izvoljen na konfe-renci dne 14. aprila 1910. Po-lovil je torej 20 mesecev. Čas — pravi poročevalec — v katerem smo bili poklicani načelovati sociali-stičnemu gibanju v Trstu, ni bil nikakor ugo-den ne za konsolidiranje stranke, ne za so-cialistično agitacijo. Napram viharjem, ki so od zunaj z vso besnostjo divjali proti stranki dan na dan, se je nahajala stranka brez vsake resne odporne sile valed krize, ki je takrat glodala v stranki kakor neka pomežna mož nasprotnikom pri delu zoper napredek in razvoj socializma. Tak je bil položaj, ko smo bili iz-voljeni v politični odbor. Ako je torej res, da dobro žito raste le na dobrem polju, je bilo jasno, da bo moral politični odbor zanemarjeno polje šele obdelati. Ampak dasi je imel poli-tični odbor največje veselje do dela, ni mogel tega izvršiti v oni meri, ki si jo je želel. Kriza ni nikakor kazala, da bi kmalu utegnili poenitati. Osebnih prepričanj so se povečevali in poprijemali najresnejše oblike. Navidezno ma-malenkostna osebna nasprotja so začela segati v delokrog raznih naših organizacij tako glo-boko, da se je moral politični odbor resno baviti z njimi. In ti prepričaji, ki so se kakor črna nit vlekli skozi naše delo, so bili prav-zaprav najpoglavnejša krivda, da se vsaj v prvi dobi našega odhrovanja ni storilo, kar je bilo potrebno storiti.

Kljub vsemu je pa politični odbor silil na delo, ki mu je predpisano. Vztrajal je v pre-pričanju, da bo resno delo pomirilo duhove in oživilo zaupljivost in vzajemno spoštovanje med sodrugmi, dobro vedoč, da je zaupljivost

in spoštovanje p r e d p o g o j vsakega uspeš-nega dela. Toda politični odbor se je kmalu moral tudi prepričati, da je še vse premalo resnega zanimanja za resne stvari in da vlada med delavstvom prevelika politična ignoranca. Vsako delo je našlo na število zavednih in nezavednih ovir. Zdelo se je, kakor da so se nekateri ljudje dogovorili, da hočejo tekmo-vati v oviranju našega dela in sicer kljub temu, da je bilo obnašanje političnega odbora nad vse korektno in nepristransko ter ni mo-glo zbujati suma pri nobeni sporni stranki. In vendar smo veliko storili in zadostili skoro vsem dolžnostim napram stranki in ideji.

Pol. odbor je po nalogu za nje konferenca priredil 6 shodov v okolici in mestu za ljudsko štetje. Želja, ki je bila izražena v resoluciji zadnje konferenca, kjer se je povedalo, da smo pripravljeni sodelovati pri ljudskem štetju z drugimi slovenskimi strankami, ni dobila nobenega odmeva. Znamenje, da so imeli sloven-ski narodnjaki namen izrabiti ljudsko štetje le za svojo strankarsko agitacijo. Način, po ka-terem so to vodili, nam je dokaz za našo trditve. Pri tem pa je treba najstrožje obsojati način, po katerem je magistrat vodil ljudsko štetje in obsojati dejstvo, da je tudi pri tem vršil kapital vlogo zatiralec osebnega pre-pričanja. Ljudsko štetje je pa kljub temu potrdilo, kar so razne volitve že prej povedale. Izkazalo se je, da živi v Trstu močna slo-venska po svoji večini delavska manjšina, ki ima v sebi vse predpogoje do lastnega indivi-dualnega življenja in do napredka. Konstatir-anje tega dejstva, ki nam ni novo, je važno

ANTON ČEHOV:

Maščevalec.

(Konec.)

— Ni nam mar, zakaj si nabavljate orožje, — se je nasmehnil poslovodja in diskretno povesil oči. — Če bi v vsakem slučaju raziskovali vzrok, msje, bi moral zapreti trgovino. Za prepoditev tatov Le-fauchaux ni prikladen, msje, ker slabo, zamolklo počti, priporočal bi vam navadno duelno pištolo na kapselj, sistem Mor-timerjev....

»Ali naj ga pozovem na dvoboj? — je šinilo Sigajevu v glavo. — Ampak zanj bi bila prevelika čast... tako golazen je najpametneje postreliti kot pse...«

Graciozno se je sukal poslovodja, ce-petal z nožicami in se neprestano smehljaj in klepetal; pred njim je razložil celo skladnico samokresov. Najapatitnejše in najzabavnejše je izgledal pač Smith & Wesson. Sigajev je vzel v roke revolver tega sistema, ga topo ogledoval in se po-greznil v misli. Fantazija mu je naslikala, kako razbije čepinje, kako se cela reka krvi vali po preprogi in po parketu, kako utripuje z nogo umirajoča nezvestnica... Ali za njegovo nenasično srce je bilo vse to premalo. Krvavi prizori, krik in groza ga niso zadovoljevali.... Izmisli si je treba še kaj strašnejšega.

»Dobro, njega ubijem in sebe, — si je izmisli — a njo pustim. Naj jo grize vest naj usiha prezirana od okolice. Za tako nervozno bitje je to hujša muka od smrti...«

ne med živimi, jaz... jaz se za enkrat ne ustrelim, temveč pojdem pod ključ. Ustre-lim se lahko zmerom. Aretacija je tem boljša, ker imam po zaslišavanju priliko, da razkrijem pred gosposko in pred družbo vso podlost njenega ravnanja. Če ustrelim sebe, zvali v svoji lažljivosti in predrznosti navsezadnje krivdo name in družba opraviči njeno postopanje in se mi posmehuje; če pa ostanem živ, te-daj...«

Minuto pozneje je razmišljal:

»Da, če ustrelim sebe, zvale krivdo name in me obdolže malenkostnega mi-šljenja... In končno, s čim sem zaslužil smrt? To je ena. In drugič, samomor je za bojazljivce. Tako torej: njega ustreliš, njo pustim med živimi, sam pa se izročim sodišču. Mene bodo sodili, a ona nastopi kot priča... Lahko si predstavljam njeno razburjenje, njeno sramoto, ko jo vpraša moj zaščitnik! Simpatije sodišča, občinstva in časopisja bodo seveda na moji strani...«

Dalje je razmišljal, a poslovodja je razkladal pred njim in je smatral za svojo dolžnost, da zabava kupca.

Tu so angleški samokresi novega sistema, ki smo jih pred kratkim prejeli, — je kramljal. Ampak zagotavljam vas, msje, da vsi ti sistemi blede pred Smith & Wessonom. Pred nekaj dnevi — saj ste najbrž čitali — si je nabavil neki častnik samokres sistema Smith & Wesson. U-strelil je na ljubimca in, kaj mislite, kro-glja ga je predrila, prebila nato bronasto svetilko, potem klavir, odskočivši od kla-virja je ubila bolonjko in ranila ženo. Si-

jajen učinek in dela naši firmi čast. Čast-nik je sedaj zaprt... Gotovo ga obsodijo in pošljejo v katorgo! Prvič, ker je pri nas močno zastarela zakonodaj; drugič, msje, je sodišče zmerom na strani ljubimca. Za-kaj? Enostavno, msje! Sodnik, porotnik, državni pravdnik in zaščitnik žive sami s tujimi ženami in zanje je boljše, če je en zakonski mož manj v Rusiji. Družbi bi bilo najugodnejše, če bi vlada poslala vse zakonske može na Sahalin. O, msje, ne morete si predstavljati, s kakšnim ogor-čenjem me navdaja sedanjí pravni propad! Ljubiti tuje žene je sedaj prav tako v navadi, kakor kaditi tuje cigarete in čitati tuje knjige. Od leta do leta peša naša tr-govina, — ne da bi bilo manj ljubimcev, temveč može se bolj in bolj udajajo v svoj položaj iz bojazni pred sodiščem in pregnanstvom.

Poslovodja se je ozrl in zašepetal:

— A kdo je kriv, msje? Vlada!

»Da bi šel zaradi katesibodi svinje na Sahalin, tudi ni razumno, — je razmiš-ljal Sigajev. — Če pojdem v pregnanstvo, se ponudi ženi prilika, da se v drugič po-roči in da vara drugega moža. In trium-firala bo... torej: njo pustim med živimi, sebe ne ustrelim, njega... tudi ne ustrelim. Izmisli si moram kaj pametnej-šega in občutljivejšega. Kaznujem ju s preziranjem in vložim škandalozno tožbo na ločitev zakona...«

— Tukaj, msje, je še drug nov sistem, — je dejal poslovodja in vzel nov tucat s police. — Vašo pozornost obračam na ori-ginalni mehanizem zaklepa...

Sigajevu pravzaprav po zadnjem

za nas in za skupno tržaško soc. dem. stranko Kdor gre v boj, mora poznati sovražnika. Sedaj ga poznajo lahko vsi.

Besno se je začel pečati pol. odbor tudi s šolskim vprašanjem. Toda videč, da je sililo pol. društvo „Edinost“ pri tem vprašanju na dan z narodnjaško in strankarsko taktiko in da je proti sklepu odbora slovenskih staršev, priredilo shode v svojem imenu in na teh shodih blatilo našo stranko, češ, da je nasprotna šolstvu, se je pol. odbor odstranil od take ščunjavče taktike in od takega nelojalnega dela. Pridržal si je pa pravico vso stvar po potrebi razjasniti na javnem shodu. Sodeloval je pol. odbor pri volitvah v tržaško obrtno sodišče, pri volitvah v okrajno bolniško blagajno in zavarovalnico zoper nezgode ter sodeloval in še sodeluje pri gradbi novega delavskega doma v ulici Madonnina. Vodil je na slovenski strani potrebno protidragijsko agitacijo in priredil v to svrhu mnogo shodov v mestu in okolici. Vodstvo dela pri državnozbornskih volitvah je pa pol. odbor izročil posebnemu volilnemu odboru. Delo je bilo naporno in agitacija od naše strani krepka in smotrna. To nam priča nebroj dobro obiskanih volilnih shodov v mestu in okolici. V mestu je prodira stranka šele v ožjih volitvah z dvema mandatoma. Kakar italijanskih, tako se je v mestu skoro gotovo izgubilo nekaj slovenskih socialističnih glasov. V okolici smo pa na napram zadnjim volitvam napredovali za več kakor 700 glasov. To je pač veliko, ako pomislimo, da imamo opraviti z nasprotnikom, ki je bogat glede na gnotna sredstva in ki ni v agitaciji zoper nas prav nič izbirčen. Slov. narodnjaki so se kakor vedno tudi tokrat posluževali vseh poštenih in nepoštenih sredstev. Demagogija jim je bila princip, nasilstvo pa sredstvo. In kakor ne moremo takega postopanja odobravati, se mu tudi ne moremo čuditi. Šibkejši od nas v argumentih, se poslužujejo predrznosti in obrekovanja v agitaciji proti nam, ki smo v Trstu med Slovenci edina resnično politična stranka in ki med Slovenci v Trstu tekmujejo z narodnjaki za politični vpliv.

Politični odbor je pa začel tudi delo, po katerem bi zbudil med Slovenci v Trstu večje zanimanje ne samo za politična državna, marveč tudi za občinska vprašanja. Priredil je v to svrhu lepo število shodov. Sezanti je hotel delavstvo z delom naših mestnih svetovalec in z občinskimi vprašanji sploh. Tudi to je zelo težko delo. Povsod moramo občutiti posledice nekulturnega in nepolitičnega dela, ki so ga do danes vršili med Slovenci tržaški narodnjaki. To delo je porodilo med ljudstvom apatijo do vsega, zakar bi se moralo zanimati v svojo korist. (Konec sledi.)

NOVICE.

* **Naša slika.** Največji most iz rezanega kamna je zgradila Švica za novo železniško progo Ebnat-Messlau v sautgallenskem kantonu. Most je 94 m dolg in 19 m visok in sloni s svojo ogromno težo na velikanskem, 6826 m dolgem oboku.

* **Grozen samomor.** Na Reki je izvršil v četrtek 7. t. m. zvečer finančni nadzornik Franc Japelj, star 20 let in doma s Krauskega, strašen samomor. Zaprl je vrata in okna svojega stanovanja in je sosedni stanovalec Bezjak mislil, da je šel k počitku. Opolnoči pa je začutil Bezjak v svoji sobi močan vonj po dimu, ki je prihajal iz Japeljevega stanovanja. Prihiti so hišni prebivalci, ki so udrli v Japeljevo sobo in zagledali grozovit prizor. Japelj je visel ob oknu, pod njim je gorela grmada, ki je bil nanjo popreje vrgel slaminco. Japeljevo truplo je že napol zgorelo. Vzrok samomora ni znan.

* **Sežiganje mrlličev v Švici.** Veliki svet je sprejel 49 proti 42 glasovom predlog, ki odloča v splošnem s sežiganje mrl-

sklepu ni bil več potreben revolver; poslovođa pa se je medtem vse bolj in bolj razgrel in je rakladal pred njim svoje blago. Užaljenemu možu je bilo neprijetno, da se poslovođa brezuspešno trudi, brezuspešno navdušuje, smehlja in zapravlja čas...

— Dobro torej... — je zamrmral, — vrnem se pozneje, ali... ali pa pošljem koga.

Nič ni pogledal, kakšen obraz je napravil poslovođa, a da vsaj nekoliko popravi svoje čudno vedenje, je začutil potrebo, da kupi kako drobnost. Ampak kaj kupiti? Z očmi je preiskal stene skladišča izbirajoč kako ceneno stvarico; pogled mu je obvisel na zeleni mreži nad durmi.

— To... kaj pa je to? — je vprašal.

— Mreža za prepelice.

— In kaj stane?

— Osem rubljev, msje...

— Zavijte mi, prosim...

Užaljeni mož je plačal osem rubljev, vzel mrežo in odšel iz prodajalne; užaljen je bil še bolj kot prej.

ličev in odreja pokopavanje mrlličev samo na posebno zahtevanje.

* **Atentat na nemške sodnike.** Prvi državni pravdnik Mantell, ravnatelj deželnega sodišča Pauksch in državni pravdnik Burehardt v Monakovem so dobili vsak po en zavoj, v katerem so bile razstreljive snovi. V vsakem paketu je bilo netilo, ki bi moralo povzročiti eksplozijo, čim bi se odtrgala nit. Paketi so bili polni svinčenih in medenih kosov, tako da bi bile osebe, ki bi odprle pakete, nedvomno težko ranjene, ali pa celo ubite. Samo slučaj je pripisati, da se paketi sploh niso odprli. Policija je zaprla fabrikanta papirnatih cevi Pritzcheja, na katerega leti sum, da je odposlal pakete. Pri njem so našli vžgalne niti in papirnat zavoje, ki so podobni tistim v paketih. Sumijo, da se je hotel maščevati, ker je bil večkrat kaznovan, večinoma zaradi krive priprave.

* **Mlad pustolovec.** Čevljarski vajenec Karel G. iz Kaltenleutgebna, star 14 in pol leta, je prišel 6 t. m. na Dunaj. Najel je pri dvornem gledališču avtomobil in se je peljal z nekim dekletom v Dunajsko Novo mesto, kamor je došel ponoči. Večerjati je hotel v kolodvorski restavraciji. Ker je bilo že zaprto, se je vrnil na Dunaj in je popival v nočnem lokalu. Ko je bilo treba plačati, je dejal, da ima pri sebi samo tisočkronski bankovec. Ker niso mogli menjati si je fant izposodil od soferja 13 kron. Pozneje je priznal v kavarni, da nima denarja, nakar ga je sofer, ki je imel škode za 117 kron, odvedel na policijo. Policija ga je izročila birmškemu botru, ali dečko je zopet ušel, najel enovprežen voz in se odpeljal v Laksenburg. Ko je voznik ustavil pri navedeni hiši in odprl vrata, je zagledal dečka, ki je visel na vrvi signalne piščalke. Bil je brez zavesti, a so ga rešili in odpeljali na psihiatrično kliniko.

* **Jamski predor se je podrl.** V sredo zvečer se je podrl v rudniku „Tremonia“ pri Dortmundu predor, ki so ga uporabljali za izvažanje premoga iz rudnika nemško-luksenburške družbe. V predoru je bilo več delavcev, ki so naglo zbežali. Rešili so se vsi razen dveh, ki jih je zasulo in so ju pozneje izkopali mrtva.

* **Osemkratni morilec.** O grozovitem krvavem dejanju poročajo iz italijanskega kraja Monte Santa Angelica. Neznani morilec je usmrtil družino, obstoječo iz očeta in matere, četverih otrok in dvojih sestričev. V kotu spalnice so našli očeta, ki je bil večkrat usekan s sekuro; glava je bila odbita od trupla. Tudi truplo njegove žene je morilec razmesaril tako živinsko, da ga skoraj niso poznali. Povsod so videli sledove obupnega boja z morilecem. Pohištvo je bilo poškropljeno s krvjo. Tudi otroška trupla so bila kruto razmesarjena. Morilec jim je odsekal roke in noge ter jih razmetal po sobi.

* **Usoda po nedolžnem obsojenih socialističnih poslancev.** Našim bralcem je znano, kako je ohrana s svojimi provokacijami povzročila kruto obsodbo nad socialno demokratsko frakcijo v ruski dumi, dasi so bili vsi poslanci popolnoma nedolžni. Znano je tudi, kako je sedanja дума odklonila, da bi nastopila za obnovitev procesa proti obsojenim poslancom. Pred kratkim so prišle v javnost sledeče vesti o usodi obsojenih ruskih sodrugov. Anikin, Anisimov, Petrov, Serov in Čašin so v sibirski katorgi. Lomatidzeju, Džaparidzeju in Čereteliju so dovolili, da odsele petletno kazen v ječah evropske Rusije, za to „milost“ pa so jim podvojili dobo kazni. Tažko bolni Lomatidze je zdaj v tifliški jetnišnici, Džaparidze je umrl že pred tremi leti med prevozom iz Peterburga v Nikolajev. Čeretelli pa je težko bolan na pljučah v nikolajevski jetnišnici. Osem sodrugov je že prestalo svojo kazen na katorgi, a ker so jim odvzeli vse državljanske pravice, so jih izgnali v Sibirijo. Tam trpe hudo bedo, ker ne dobe nič dela in zaslužka. V podobnih razmerah živi enajst drugih sodrugov, ki so jih obsojili na življenje v Sibiriji. V peterburški transportni ječi so sodrugi Saltykov, Surabov in Skedeev, ki so jih prijeli šele pozneje. Sodrug Lahradze je v ječi zblaznel in je zdaj v nočišnici blizu Vilne.

* **Roparski umor v peterburškem samostanu.** V četrtek zjutraj so našli mrtva ob vhodu v peterburški samostan Skorbiešči samostanskega vratarja, ki je imel ponoči službo in mlado nuno. V samostansko cerkev se je izvršil vlom; vlomilec je oropal cerkveno podobo z zlatim okvirjem in dragimi kameni. Cerkev je bila oskrnjena, tabernakljeva vrata vlomljena. Menihi niso ničesar slišali o vlomu. Policija je dognala s policijskimi psi, kje je dobil vlomilec poleno, ki je z njim ubil vratarja in nuno. Samostan je v sredini Peterburga, zato vzbuja vlom tem večjo pozornost. Na tisoče radovednežev je ves dan stalo okoli cerkve.

* **Strašna usmrtitev.** V Le Mansu so usmrtili v četrtek morilec Hameta, ki je umoril svojega očeta. Obsojenec je ohranil čisto mirno kri, dokler ni prestopil krvniškega odrs. Ko pa je zagledal giljotino, ga je mir zapustil. Morilec je pričel kričati kakor blaznik, zvijal se je in se skušal iztrgati krvniškemu hlapcu.

Eden izmed njih mu je moral siloma potisniti glavo na desko in ni mnogo manjkalo, pa bi bila padajoča sekira odsekala hlapcu roko.

* **Na smrt obsojena Angležinja.** Po dolgi vrsti let so na Angleškem zopet obsodili žensko na smrt. V Birminghamu je polila ga. Gillerova svojega ljubimeca med spanjem s petrolejem in ga zažgala. Na podlagi pravoreka porotnikov je bil obsodilo sodišče na smrt. Londonski jutranji listi so posvetili temu dogodku obširne članke in nastopajo večinoma za pomožneje morilke.

* **Kinematograf v službi kapitalizma.** Da se polasti kapitalizem sl-hrne nove iznajdbe in jo uporablja za povečevanje svojih milijonskih dobičkov, je znana stvar. Zdaj je prišel na vrsto tudi kinematograf, ki ga boče izkoriščevalna kapitalistovska družba mobilizirati proti delavskim organizacijam. Svoj namen boče doseči s tem, da uprizarjajo po velikih mestih kinematografi — po kapitalistovskem naročilu in za mastno plačo seveda, prizore, ki bočejo gledalcem vsiliti prepričanje, da je stavka nekaj nadvse krivičnega in krutega. Stvar je najbrž prišla iz Francoske, kjer bo svobodomiselnih bužavizija, kmalu doseglja svetovni rekord v zatiranju delavskega gibanja. S Francoskega je namreč prišel film, z naslovom „Žalostna stavka“; ta film kaže naslednje prizore. V elektrarni sklenejo delavci stavko. Po razglasitvi stavke pride delovodja domov. Žena je vsa v strahu, ko sliši o stavki — s čim naj sedaj žive? Kmalu nato oboli sedemletna delovodjeva hčerka. Zdravnik konstatira vnetje slepiča, samo nagla operacija lahko še reši otroka. V elektrarni pa ne delajo, cel del mesta je brez luči in ravno med otrokovo operacijo ugasne tudi v bolnici luč. Usmiljenka hiti ven, da prinese luč, toda prepozno, otrok je med tem že umrl. Med britkimi čitki proti samemu sebi hiti delovodja v tovarno, kjer boče pričeti obrat. Delavci se ogorčeno spogledajo in krikujejo: Naš voditelj je stavkokaz. Medtem prosi oče ravnatelja naj mu ne zabrani vstopa; z oblikanimi očmi pripoveduje o smrti svojega otroka. Pred tovarno se zbere med tem množica razburjenih delavcev, srđiti obrazi, žugajoče pesti se dvigajo proti nesrečnemu očetu, ki jokaje pripoveduje, da mu je umrl otrok. Marsikdo med delavci je oče, vsi umevajo bolečino pobitega moža in molče mu podajo roke. Tudi ravnatelj pride med delavce ter izjavi delavcem, da bo uvaževal, kar se bo dalo njih zahteve. — Kajnda, zelo ganljiva storija! Ali namen te storije je preprozen, da bi si dal pameten človek od nje vplivati. „Delavci! Ne stakajte, ker s tem delate nesrečo! Ako vam kaj ni po volji, pogodite se lepo s podjetnikom, ki je dober gospod!“ To je namen tega filma, ki pa bi se prav lahko drugače završil. Recimo takole: Prva slika: Delavci elektrarne pridejo k ravnatelju zahtevati zvišanja plač. Ravnatelj razsaja: Kaj me briga vaše slabo življenje in stradanje? Nikdar se ne udam! Druga slika: Delavci stakajo. Tretja slika: Ravnatelj otrok oholi in ga morajo operirati. Med operacijo ugasne elektrika in otrok umre. Četrta slika: Ravnatelj je ves iz sebe vsled otrokove smrti. Da zabrani nadaljno nesrečo, hiti k delavcem: Vse je dovoljeno! A zakaj nisem tega storil prej! — In hank te storije? Podjetniki, dovolj te delavcem njih zahteve! Kakor rečeno, je namen filma preprozen, da bi mogel učinkovati, kakor žele izkoriščevalci in zato tudi ta poskus ne bo ustavil delavskega gibanja, ki bo poenajlo samo tedaj, ko doseže delavstvo, kar mu gre.

* **Najnovejši uspehi zrakoplovstva.** Leto se bliža koncu. Prejšnja leta so prihajala zadnje tedne od vsih strani poročila o posebno pomembnih uspehih letalcev, ki so tekmovali za Micheinov nagrado. Ker pa so se Micheinov nagrade lanske leto spremenile, je letos odpadlo to veliko izpodbujevalno sredstvo za najboljše letalne uspehe koncem leta. Kljub temu je bila v zadnjem času cela vrsta rekordnih poletov in pomembnih uspehov, ki dokazujejo kako naglo se razvija zrakoplovstvo. Nemeč Suvelack je zadnji petek poletel v družbi gosta v dalj časa trajajočem poletu, ki prekaša vse dosedanje uspehe. Popreje se je obdržal Illner s svojim gostom v Etrichovem aparatu štiri ure 10 minut 55 sekund v zraku. Suvelack pa je poletel s svojim spremljevalcem štiri ure 33 minut. S tem je prekosil prejšnji Illnerjev svetovni rekord. Ravno isti dan je ustvaril blizu Bruslja Belgičec Lanzer svetovni rekord s tremi spremljevalci: letel je eno uro 26 minut in je s tem prekosil dunajskonovomeški svetovni rekord Warchalovskega. Šele pred dvema tednoma se je posrečilo francoskemu letalcu Prevostu, da je dosegel s svojim spremljevalcem svetovni rekord na višino. Obadva sta se dvignila z enokrovnim aparatom blizu Pariza 3000 metrov visoko; ta višina je še vedno za tisoč metrov nižja od svetovnega rekorda, ki ga je dosegel letos letalni stroj, toda nikdar se še ni dosegla ta višina v družbi spremljevalca. Prevost se je povzpelo do nebotične višine v 35 minutah. Na zemljo se je spustil v 12 minutah. Sličen uspeh je dosegel pred par dnevi francoski aeroplan „Adjutant Bean“. Na poletu iz Pariza v Versailles je dosegel zrakoplov v višino 3150 metrov, ki je doslej še ni dosegel noben

vodilni aeroplan. Pomembne polete so napravili letalci pred kratkim z novo konstrukcijo letalne tehnike. Doslej so morali letalčevi spremljevalci sedeti poleg njega na aparatu in so bili brez zavetja proti neprijetnemu vremenu ter je bila zanje nevarnost, da padejo z aparata. Zdaj pa se pripravljata dva Francoza, da ustvarita zračne fakarje. Taka zračna kočija, ki jo je zgradil Dentch de la Menththe, je letela pred kratkim nad četrto ure. Ker se je aparat izkazal uporaben, bodo poizkuse z njim ponavljali.

* **Nove pisemske znamke.** Nabiraleci poštnih znamk bodo v kratkem lahko zbirali tudi pisemske znamke lichtensteinske kneževine, ki je uporabljala doslej avstrijske poštna potrebščine. Že v prihodnjem letu namerava izdati mala deželica, ki se o njej le redko sliši, trije vrst pisemskih znamk, in sicer petvinarske, desetvinarske in petindvajsetvinarske pisemske znamke. Šele pozneje izda kneževina znamke druge vrednosti. Tudi na Ogrskem bodo že v bližnjih mesecih izdali nove pisemske znamke. Razpisati so v ta namen natečaj, ki je sicer rodil mnogo načrtov, a nobeden ni ustregel željam in zahtevam natečaja. Vendar pa so sklenili izgotoviti nove znamke. Nove angleške znamke nameravajo opustiti. Doslej je izšlo nekaj pisemskih znamk, ki se največ rabijo; na znamkah je bila podoba glave angleškega kralja. Ker te znamke splošno niso ugajale in je njih tisk jako slab, je nadaljnja izdaja izostala; izdali bodo nove znamke v drugačni obliki. Tudi kolonijske znamke izdajo v novi opremi.

Vladne predloge o pridobitnih in gospodarskih zadrugah.

Atentat na konsumna društva.

Dunaj, 10. decembra.

Ob številni udeležbi delegatov skoro vseh avstrijskih konsumnih društev je otvoril danes v veliki dvorani Delavskega Doma v Otakringu poslanec sodr. dr. Renner izredni občni zbor »Osrednje Zveze avstrijskih konsumnih društev«. Naznanil je dnevni red, ki smo ga dali na čelo našega poročila. V markantnih besedah je označil pomen današnjega zborovanja, pozdravil je zlasti toplo došle goste in sicer dr. Müllerja iz Švice kot zastopnika internacionalne zadrugne zveze. Silina iz Šiflanda, ravnatelj zveze finskih društev, dr. Wrabetz od trg. in obrtne zbornice na Dunaju, posl. Ellenboga in del. Schramela, ki zastopata nemško soc. dem. stranko, posl. Seitzja, za poslanski klub, posl. Davida za nižje-avstrijsko soc. demokracijo, V. Steina za češko soc. dem. stranko.

Konstatiral pa je, da povabljen ministrstva niso nikogar poslala, zaradi česar so dali delegati svojemu ogorčenju primeren izraz.

Dr. Renner je dal potem besedo dr. Müllerju iz Švice, ki je označil v daljšem govoru velikanski pomen zadrugništva. Za trgovsko in obrtniško zbornico na Dunaju je govoril dr. K. Wrabetz, ki je izjavil, da se z novo vladno predlogo o zadrugah absolutno ne strinja, pa tudi trgovstvo se ne strinja z njo, seve, da so vzroki te nezadovoljnosti drugi nego oni konsumnih zadrug.

Posl. Seitz je pozdravil v imenu nem. soc. dem. stranke in nemških soc. dem. poslancev zbrane delegate. Poudarjal je, da so konsumna društva s svojo velenakupno družbo zelo važen činitelj v delavskem gibanju sploh ter tudi seve v del. soc. dem. stranki. Četudi so po zakonu konsumna društva nepolitična, vendar izvršujejo zelo važne politične funkcije. Zagotavlja, da bo klub soc. dem. poslancev v drž. zboru z vso svojo močjo in vsem svojim vplival delal za konsumna društva.

Sodr. Viktor Stein pozdravlja zbor v imenu čeških centralističnih soc. demokratov, in želi uspeha zborovanju.

Posl. David zatrjuje, da bodo socialno demokratični poslanci z vso svojo energijo podpirali težnje konsumnih društev; kot načelnik Delavskega doma v Otakringu v lastnosti gospodarja pozdravlja zbor.

Sodr. Müller govori za strokovno komisijo avstr. del. organizacij.

Tajnik zveze Wilhelm prečita došle dopise in brzojave, izmed katerih so pozdravi od Osrednje zveze nemških kons. društev v Hamburgu, Nemške Velenakupne družbe v Hamburgu, Zveze angleških kons. društev itd.

Tajnik Fišer preloži vse pozdravne govore in dopise v češčino za navzoče češke delegate.

Slovenska konsumna društva zastopajo sodr. Kristan (Ljubljana), M. Čobal (Zagorje), I. Siter (Trbovlje in K. Malovrh (Hrastnik).

K dnevnemu redu govori dr. Benno

Karpeles, ravnatelj Velenakupne družbe avstrijskih kons. društev. Po interesantnem poročilu, na katero se še povrnemo, predlaga sledečo resolucijo:

»Vladna predloga zakona o zadrukah se nič ne ozira na zahteve konsumnih društev, ampak poskuša celo, da bi se jim odvzel že zagotovljeni pravni temelj, da bi se izročile samovolji upravnih uradov, da bi bila njih delavnost oslabiljena in njih razvoj onemogočen. Zato izreka izredni zbor avstrijskih konsumnih društev svoj najostrejši in najodločnejši protest proti predloženemu osnovi zadružnega zakona. Zbor pozivlja načelstvo, naj uporabi ves trud, da zabrani, da bi ta predloga zadobila postavno moč, pooblašča ga za vse akcije, ki se mu zde dovolj uspešne in mu dovoljuje vsa sredstva, ki so potrebna za obježno in energično propagando z razširjanjem letakov s prirejanjem shodov itd. Zlasti naroča zbor načelstvu, da sestavi spomenico, v kateri se razloži vse ljudstvu sovražne, reakcijske tendence vladne osnove, obenem z zahtevami kons. društev, katerim naj zakonodaja zadovolji. Ta spomenica naj se izroči vsem članom državnega zbora.«

Govorili so še: Hackel (Česka Kamnice), Vuković (Glognica), Drobitz (Dunaj), Chalupnik (Brno), Valentin Pittoni (Trst), Žitko (Dunaj), Anton Kristan (Ljubljana) in drugi.

Sodrug Anton Kristan je mnenja, da bo ta atentat slavne avstrijske vlade v veliko korist razvoju avstrijskih konsumnih društev, ker bo odslej vsakdo lahko izprevidel, kako pomembna in važna je organizacija konsumentov. »Vsi delavci v konsumna društva«, ne bo smelo biti le geslo, ampak dejanje. Agitacija se mora še vse bolj pospešiti — soc. dem. stranke avstrijske bodo morale svojim pristašem še vse bolj priporočati članstvo v konsumnih društvih sploh naj bo ta atentat na konsumna društva vspodbujala na najenergičnejšo agitacijo. Slovenski delegatje se strinjamo s predlogom dr. Karpelesa in bomo zanj glasovali v nadi, da bo rodil potrebne uspehe.

Dr. Beno Karpeles je v zaključnem govoru resumiral izvajanja govornikov ter priporočil svojo resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta. Istotako so se odobrili še neki drugi predlogi, o katerih bomo naknadno poročali.

Dalje je poročal poslanec dr. Renner o davčni strani vladne predloge. V obširnem referatu je razložil dejanski položaj ter predložil sledečo resolucijo:

»Poslanski zbornici predložena novela, ki se tiče obdavčenja zadrug — dasi je nedvomno v nekaterih rečeh precej boljše od sedanje prakse — ne izpolnjuje pričakovanj in ne zadošča potrebam, ki jih ima zadružno gibanje. Zadruga, ki ne uživa davčnih ugodnosti, so po njej deloma na slabšem kakor družbe z omejeno zavezo. Znižanje davčne mere za zadruga z davčno ugodnostjo so na eni strani zelo neznačajne, na drugi pa le navidezne, sempatja kažejo pa poslabšanje dosedanjih razmer. Z ozirom na razvoj zadružništva se pozivlja poslanska zbornica, da to novelo zboljša, da se davek zniža in da nobena zadruga ne bo na slabšem kakor družbe z omejeno zavezo.

Vladna predloga kaže že desetletja zahtevam konsumentov sovražno lice. Konsumna društva nočejo nikakršnih pravic, protestirajo pa proti neenakemu ravnanju. Med tem ko se kapitalistične detajlne trgovine obdavčujejo z nižjim splošnim pridobitnim davkom, morajo konsumna društva javno polagati svoje račune in plačevati višje davke. Med tem ko so poljedelske, kmetijske, kreditne itd. zadruga kot pomožne organizacije kmetijskih obratov davka proste, in razteza nova predloga to ugodnost celo na zveze teh zadrug pa nasprotno smatrajo konsumna društva za pridobitna podjetja, četudi so na isti gospodarski stopnji kakor ona. IX. zvezni zbor konsumnih društev odobruje davčno prostost kmetijskih zadrug, zahteva pa, da je to, kar je dobro za agrarne producente, prav tudi za konsumente. Zahteva tudi, da naj poslanska zbornica z ozirom na draginjo in njene posledice postavi organizacijo konsumentov na isto stopnjo kakor kmetijske zadruga.

Za dr. Rennerjem je govoril še tajnik Zveze Wilhelm, ki je ostro kritiziral postopanje davčnih oblastij proti delavskim zadrugam; omenjal je prečudno postopanje c. kr. ljubljanske davkarije v zadevi Produktivne zadruga ljubljanskih mizarjev, kateri je davkarija sama od sebe predpisala nad 3000 K čistega dobička v obdavčenje, češ da svoje delavce predobro plačuje. — Ko je še več govornikov izrazilo soglasje z resolucijo, in ko je dr. Renner končal svoja zaključna izvajanja, se je resolucija soglasno odobrila.

Delegatje so z zadovoljstvom zapuščali otakrinški Delavski dom. Končan je bil dan dela, ki pomeni mejnik v razvoju delavskih konsumnih društev. Vsi so bili navzeti enega duha: Na neumorno delo za konsumna društva.

Ljubljana in Kranjsko.

— Klerikalne reve trpe že tako na megalomaniji, da se morajo človeku smiliti; ta bolezen žene neizogibno v katastrofo. Nič več in nič manj si ne domišljajo, kakor da je klerikalna stranka — jugoslovanstvo — Pet šest „nadsodrugov“ in „srbofilov“ — to so izjeme, vse drugo od Drave do Kotora je pa sama klerikalna stranka. In iz te grupe premise izvaja od napuha pokajoča svojat usurpirano pravico, da sme govoriti v imenu vsega jugoslovanstva in v imenu vsega jugoslovanstva napovedovati Italijanom vojno. Ta baharija bo že še prodajala svoje blago ceneje, zakaj zamlja se neprenehoma obrača, ali voda teče le vedno navzdol. Če si paralizirani domišljajo, da ima milijone, jih zato vendar še nima, in če si sugerira, da je cesar, mu vendar nihče ne priznava veličanstvenosti. Malo bahavosti je zanimivo. Toliko ošabnosti, kolikor je stresa ta zlagano-krščanska družbica, je pa smešno nad vse. Klerikalna stranka, ki bi vsled števila svojih mandatov — ne pristašev! — lahko precej pomenila, je vsled svoje v nebo segajoče komediantovske prevzetnosti samo komična stranka, in če je ne ubije nič drugega, jo pokonča smešnost, v kateri se sama boljbolj pogreza. Vse njene besede, vse njene poze, vse njene kretnje, vsi njeni toni — vse je komično, vse je smešno; kar nganja, to že davno ni več politika, ampak pajacada, in zaduži človek, ki je kdaj smatral to katerijo za resno, bo kmalu ležal na odru. Za njim pa zdrkne tudi ona sama v nirvano, ki je večni in vesoljni nič.

— Liberalna politika je zšla v zagato in zdaj se vrta sama okoli sebe. Dr. Kramar je odjel svoj četo v Stürghov tabor in dr. Ravnihar je odcapljaj z njo in ta manever, ki je lahko v interesu Kramarja, nikakor pa ne v interesu Slovencev, bi naši liberalci radi pokazali kot višek politične modrosti in bistroumnosti. Težko je motivirati tako nezmisljenost, ali „Slov. Narodu“ se mora priznati, da se trudi v potu svojega obraza, hteč ustanoviti vero Slovencev v alaha Kramarja in proroka Ravniharja. Sposobno pero ima liberalno glasilo res. Par dni je tega, kar je čitatelj slišal, kako je škrtalo pero, ko je pisalo strastne rebelične napade na vlado in njenega ščitona dr. Hochenburgerja; na tistem prostoru pa se danes že blišče članki pisani s pohlevnim mlekom državniško previdnosti in zmernosti. Ah, ubogi Ravnihar — kakšne žrtve doprinese na oltar slovenske domovine s svojim vstopom v vladno večino! „Slov. Narod“ nas poučuje, da je to heroizem, kakršnega ni bil sposoben noben Leonidas. Prav hitro se je njegovo pero vžvelo v oficiozno terminologijo in danes že piše o puščanju „radikalnih in demagogičnih sredstev“, kakor da ni nikoli pisalo nič drugega kakor berila za pridne otroke. Kot modrost vseh modrosti nam pa prezentira nauk, da Ravnihar in Kramar, oziroma Kramar in Ravnihar lahko zopet izstopita iz vladne večine, kakor sta vstopila vanjo. O, čudežno spoznanje, ki odpira slepemu očesu nove svetove! Kramar in Ravnihar torej nista priklovanca, ne priklenjena, temveč imata svobodo, da lahko zopet utečeta!... Ali kaj? Mar ni bilo tako, odkar stoji parlament? Saj še Stürghk ni priklenjen na fotelj ministrskega predsednika, temveč lahko odnese pete, kakor jih je odnesel Gautsch in Bienerth in toliko drugih pred njim. Seveda se politične konfiguracije ne ustvarjajo za večnost in nihče ni očital Ravniharju, da se je dal Stürghku do sodnega dne v najem. Ali z vstopom v vladno večino se je dr. Ravnihar za tisto dobo, ko bo s Kramarjem vred Stürghkov apostol, odpovedal svoji politični svobodi in ni zanj dobil ničesar. In je zavezan, da glasuje za proračun, za nove davke, za rekrute, za vladni uradniški načrt, za vse, kar potrebuje Stürghk. A kakšno zavezo ima Stürghk? To, da v najboljšem slučaju potolaži dr. Ravniharja, da bo že enkrat bolje. Kupčija je torej jako dobra za Stürghka. Kadar pride Ravnihar do spoznanja, da je zanj manj dobra in da se ne izplača nadaljevati, tedaj bo morda tudi spoznal, da je po nemarnem zapravljal čas in da je s svojim vstopom v večino streljal kozle. Ali kdor take reči prepozno spoznava, je morda blaga duša, ne pa politik.

— Predavanje o Murnu. Mlad je bil Aleksandrov in njegovi duši še ni bil zasijal veliki dan, ko se je zgrudil v prerani grob — in večinoma je bila mladina, ki se je zbrala ob obletnici Murnove smrti pri večerjajem Cankarjevem predavanju v „Mestnem domu“. Predavatelj je splošno govoril o tisti dobi, ki jo je doživel obenem z Murnom in ki je bila zibelka literarnega preporoda na Slovenskem. Murn je bil pesnik polja in življenja na kmetih, zato mu je bilo tem hujše in bridkejše, da je moral živeti in umreti v mestu. Predavatelj je prebral par Murnovih pesmi in pe-

sem „O batjuška, zakaj si šel od nas?“ iz Zupančičevega cikla, posvečenega Murnovim mnom. Cankar je končal predavanje z Župančičevo „Pesmijo mladine“, ki je bojna pesem mladine hiteče naprej in verujoče v solnce bodočnosti. V velikem številu zbrano občinstvo, katerega pretežno večino je tvorila mladina, se je zahvalilo predavatelju z živahnim ploskom za predavanje.

— Umrlí so v Ljubljani: Avgust Pečar, pisarniški sluga, 60 let, Opekarska ulica 87; Ivan Jenko, kajzar, 69 let, Ivan Koemur, 57 let — obadva v deželni bolnici.

— Samomor. Večraj so ljudje blizu Tomačevega vled 18 do 20 letno dekle, ki je prebredla malo stransko strugo in potem sedla na breg velike Save. Naenkrat je izginila očem in prejkone poiskala smrt v mrzlih savskih valovih. Dospel nesrečnice še niso potegnili iz vode, in tudi ni nič znanega o njeni identiteti. Ogrnjena je bila v sivo pelerino, na glavi je imela temno čepico.

— Mlada uzmoviča. V Vojskem se je trikrat splazilo zadnji čas v Likarjevo trgovino dvojce šolskih učencev, starih 10 do 12 let in sta ukradla z odprtega predala vsega vkup 43 kron 16 vinarjev. Ko sta videla, da so jima prišli na sled, sta okračenju vrnila ves denar razen že zapravljenih 1 krone 16 vinarjev.

— Nesreča pri streljanju z možnarji. Dne 4. t. m. se je godovala v Zapužah kmetica in so njej na čast streljali z možnarji. Na strelišče je prišel tudi kmečki fant Ludvik Šuštaršič in si je dal opraviti pri nabitem možnarju, katerega netilna vrvice je že tlela. Nenadoma se naboj užge in zletel Šuštaršiču v obraz. Težko poškodovanega so prenesli v ljubljansko bolnico.

— Elektrokinematograf „Ideal“. Spored za torek 12., sredo 13. in četrtek 14. decembra: Popoldanski spored: „Tota mizar“. (Komičen prizor.) „Moderne vaje italijanske konjenice“. (Zanimiv naravni posnetek.) „Dragoceni kip“. (Komični prizor, igra g. Boucou.) „Ovratna ruta“. (Zanimiva drama.) „Little Hans sovraži svojo služkinjo“. (Jako komično.) Večerni spored ob 7., 8. in 9. uri: „Moč ljubezni“. (Ljubezensko življenje.) (Senzacijska drama. Umetniški film prve vrste.) Pripravlja se: „Strahovi“. (Socialna drama.) V petek 15. decembra specialni večer.

Postojna.

— Liberalna blamaža. Postojnski liberalci so doživeli na petkovem shodu pri Pater-nostru velikansko blamažo. Njihovim jeclarijam so se ljudje na glas smejali. Najlepši prizor je pa bil ta, ko je sodrug Burger pozval volilce, naj vzdignejo roko, kdor misli voliti očeta Lavrenčiča. In glejte, niti ena roka se ni vzdignila, Lavrenčiču pa je kri v žilah zastala in bilo ga je sram v dno njegove napredne duše. Tako se godi liberalnemu generalu Lavrenčiču in tak bo konec tudi slave Žužemaze in drugih.

— Postojnski Jureca kandidira v občinski svet na liberalni in na klerikalni listi. „Zarja“ je že pisala, kako dobro se Jureca s farovžem razume. Ali je morda tudi na komando farovža odpustil deset starejših delavcev iz službe, češ da nima dela za nje? To je res prav krščansko delo. Ko izhite podjetnik delavca in njegovo delovno moč, potem ga brne v stran kakor izžeto limono. Delavci postojnski, na tem vzgledu vidite razločno, kako vam je taka gospoda prijazna.

— Klerikalci v Postojni so res vredni svojih bratcev liberalcev. Na vse mogoče načine begajo ljudi s svojo listo, katero so zvičajno skrpucali in pomešali z liberalnimi kandidati Postojnski narodnjakarji pa se bodo tega bratstva še kesali. Tudi postojnski volilci bodo enkrat spoznali to kompanijo. In takrat bodo ž njo obračunali, ne še to pot — pa vendar ni več dolgo do tega.

— Uradništvo iz liberalne volilne liste razvidi, koliko jih ta stranka ceni. Niti enega zastopnika jim ne privoščijo v občinskem svetu. Liberalna lista je v zasmeih vsem postojnskim konzumentom. To je najbrž fotografija tiste matere, ki odreže vsakemu svoj kos kruha, kakor je to opisoval neki govornik na liberalnem shodu. Če bi pa konzumentje čakali, da jim ta stranka reže kruh, bi jim presneto krulili želodec. Na noge sedaj, ko je še čas, in odrežite si sami od hleba toliko, da bodo liberalci pomnili.

— Vse volilce opozarjamo, da pooblastila, ki so jim jih izvalili liberalni agitatorji, vsak čas lahko nazaj zahtevajo in preklicajo. Obrnejo naj se v ta namen do naših zaupnikov. Liberalno tihotapstvo s pooblastili homo po osvetlil, če ne bodo brezpogojno našim volilecem vrnilo pooblastila.

Umetnost in književnost.

Iz pisarne slovenskega gledališča. Danes torek se poje prvič v tej sezoni Leharjeva opereta „Grof Luksemburški“. Ta opereta je najboljša njegovo delo, prepreza jo skozinsko krasna melodika in ritmika. Istotako je tudi instrumentacija orkestralnega dela izvrstna. Opozarjamo slavno občinstvo, da dirigira opereto g. kapelnik Talich, ki se je za delo zelo zavzel. Predstava se vrši za par-abo-

nente. Opereta je pod novo režijo na novo uprizorjena.

Državni zbor.

Dunaj, 11. decembra.

Denašnje razprave o začasnem proračunu se je udeležilo šest govornikov: pomembna pa so bila le izvajanja rusinskega socialnega demokrata sodruga Vityka o izseljevanju iz Avstrije, specialno iz Galicije.

Mnogo veselosti je zbudil krščansko socialni Schachinger, ki je koncem svojega okornega govora branil člane avstrijske cesarske rodbine proti socialnim demokratom in zaklical: Živela Avstrija! Slava habsburški dinastiji! Ker je bila dvorana popolnoma prazna in je govornika poslušalo le deset, dvanajst poslancev, je napravila ta klerikalna demonstracija neizrečeno reven vtisk. Razprave o proračunskem provizoriju bo bržčas v četrtek konec. Nevarnost italijanske obstrukcije je odstranjena, ker je pravna fakulteta Italijanov tudi brez nemškega »Nationalverbanda« zagotovljena. Danes krožijo v parlamentu zopet kuriozne vesti, da bo sedež italijanske pravne fakultete — v Pragi. Pendant k temu načrtu je bil predlog, da naj Čehi dobe svojo moravsko fakulteto — v Krakovu. Vendar je verjetno, da se proračunski odsek ne snide več in tudi ne reši fakultetnih vprašanj. Vlada tišči naprej s prvim branjem davka na pivo in žganje ali pa brambne predloge, vendar iz te vladne želje najbrž ne bo nič.

Posl. Vityk (soc. dem.) je bral najprvo levite dr. Kramaru, ki hujska rusko vlado zoper ukrajince. Rusko gibanje se v Galiciji zmerom bolj širi, ker vlada ne upošteva ukrajinskih narodnih zahtev, predvsem zahteve o ustanovitvi ukrajinskega vseučilišča v Lvovu. Tudi razmere v galiskem deželnem zboru so skrajno žalostne: vsa kompromisna pogajanja so neuspešna in volilna reforma se zavlačuje že leta in leta. Ogorčenje ljudskih mas nad protiljudskim delovanjem galiskega deželnega zbora je nepopisno. Rezultat enostranske razredne politike je izseljevanje Dasi je Avstrija glede na prekomorsko izseljevanje med državami na drugem mestu in je 80% avstrijskih izseljencev doma iz Galicije, se država in dežela prav nič ne zmenita za izseljence. Vsled tega so avstrijski izseljenci za parobrodna podjetja, za agente in za prekomorsko industrijo najhvaležnejši objekt izkoriščanja.

Nato se je prekinila razprava o računskem provizoriju in nadaljevala se je debata o imenovanju sodnikov na Češkem.

Koncem seje je posl. Heilingger opozoril predsednika na Stürkhovo nakano, da odgodi zbornico 16. t. m. takoj po delegacijskih volitvah in etabliral § 14. Podpredsednik Romanczuk je poučil Heilinggerja, da naj zahteva tozadevnih pojasnil naravnost od ministrskega predsednika.

Konec seje ob pol desetih zvečer.

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

„Kupčija je kupčija“.

Rim, 11. dec. Kraljevski dekret pooblašča zarode Banca d'Italia, Banco di Napoli in Banco di Sicilia, da smejo ustanavljati v Tripolisu, v Bengaziju in po potrebi v drugih krajih Tripolitane in Cirenake svoje podružnice. (Pa naj še kdo pravi, da nima vojna idealnega namena!)

Paulslamsko gibanje.

Carigrad, 12. dec. Proklamacija perzijskih duhovniških glavarjev opozarja na napad Italijanov na Tripolis in rusko-angelsko akcijo v Perziji ter povdarja, da hočejo tuji uničiti islam. Zagradelj je sveta dolžnost mohamedanov, da se zbero okoli mohamedanskih vlad in ščitijo islam.

Dardanelsko vprašanje.

Carigrad, 12. dec. Turška vlada si še ni edina o svojem stališču o dardanel-skem vprašanju. Boje se, da bi splošna odklonitev pomenila vojsko z Rusijo. Francoska je baje že pripridila ruskemu načrtu, Angleška je zanj vzprejemljivejša kakor preje. Avstro-Ogrska pa ga odklanja, dasi še ni podala nobene uradne izjave.

Kaj pripoveduje Italijani.

Velika italijanska akcija.

London, 11. dec. Iz Tripolisa javljajo, da pripravljajo Italijani veliko akcijo pred Bengazijem in Derno. Z veliko oboroženo silo hočejo obiti Turke in Arabce ter jih eventualno obkoliti. (Torej tripolitanski Sedan? Da hočejo, je lepo; ali Italijani so v tej vojni že večkrat obračali, pa so Arabci obrnili.)

Nič novega.

Rim, 11. dec. Agenzia Stefani javlja iz Tripolisa: Zgodilo se ni nič novega. Po informacijah naših poveljstev stoje Turki in Arabci v Aziriji, ter imajo malo živil in nič

topov. Število Arabcev pojema. (Grom in strela! Odkod bodo pa italijanski generali jemali in našta, če jim skupni sovražnik pred nosom?)

Rim, 11. dec. Brezlična brzjava iz Bengazija pravi, da je položaj neizpremenjen. (To vsaj ne draži živcev) Dne 7. dec. zvečer je prišlo pri prednjih stražah do malih prask. Sovražnik je bil takoj odbit. Italijani niso imeli izgub. V Tobruku in Darni je položaj neizpremenjen.

Arabei, ki se nadejajo.

Rim, 11. dec. Corriere d' Italia javlja, da se je pri prednjih stražah oglasilo pet arabskih poglavarjev, ki so izjavili, da se hočejo vdati. Odpeljali so jih z zavezanimi očmi v guvernerjevo palačo v Tripolisu kjer so izjavili, da so njihova plemena zvesto vdani podaniki italijanskega kralja (ali doslej niso vedeli tega) in da bodo srečni (glej šmenta), če bodo mogli podpirati italijanske oblasti. General Caneva je odgovoril, da sprejme vdajo, kadar se mu izroči orožje in strelivo. (Zdaj se vendar spominja, da se je že parkrat opel) Arabke voditelji so po prejšnji poti odpravili do prednjih straž.

Bombardiranje El Kabiksa.

Rim, 11. dec. Iz Tobruka javljajo: Na rtu El Kabiks se je zbrala množica Arabcev. Neka torenedovka jih je bombardirala. Ogleduhi pripovedujejo, da so Turki dobili nalogo da se koncentrirajo na neki točki v Cirenaiki, za katero morajo šele izvedeti vohuni.

Kaj pripovedujejo Turki.

Porazi Italijanov.

Carigrad, 10. dec. Vojni minister je dobil od poveljnika iz Tripolisa dne 6. t. m. (to je že davno!) obvestilo, da so Italijani pri Suk el Džunu napadli Turke in da so se morali popolnoma umakniti. Italijani so zapustili 400 mrtvih in več ranjenih na bojišču Turki in Arabci so imeli 20 mrtvih in okrog 30 ranjenih. (Ali so se Italijani naučili od Turkov lagati ali Turki od Italijanov?)

Carigrad, 11. dec. Enver beg javlja, da je prišlo pri Bir ul Džemal v okolici Derne do boja z Italijani, ki so imeli 200 mrtvih. Turki in Arabci so imeli nekoliko mrtvih in ranjenih. (Nekoliko" je zelo nejasna številka.) Poveljnik Bengazija Eden naša javlja, da so turško arabske postojanke pri Tobruku zelo močne. Italijani ostajajo v obrambi za mestnimi nasipi. Turki in Arabci ne prenehoma nadlegujejo Italijane.

Turški namen.

Berolin, 11. dec. O gibanju turško-arabskih čet javljajo iz Vadi el Gune: Turško povelništvo je sklenilo izvesti odločitev in odkorakati proti italijanskim postojankam v Tripolisu. Turki so dobili iz Tunizije in Egipta deset topov za obleganje, ki so že v redu. 8 temi topovi hočejo obstreljavati ladje in utrdbe Italijanov.

Revolucija na Kitajskem.

Priloge za mir?

Peking, 11. dec. Tangšavji je odšel z obsežnim pooblastilom Juanšikaja v Vučang, da se pogaja z vstaki. Vlada meni, da bodo revolucionarji sprejeli omejeno monarhijo. Zunanja poslanstva mislijo, da se pričakuje konec vstaje.

Uspeh cesarskih

Peking, 11. dec. Cesarski so zopet zavzeli Tatangfu in so razpršili vstake, ki so se umaknili v Taiangfu. (To je malo čudno. Ali so jih razpršili ali so se umaknili. Oboje se vjema.)

Uspeh revolucionarjev.

London, 11. dec. Revolucionarjem se je posrečilo zavzeti Šanjen. Železniška zveza je razdejana. Tujei so na varnem.

Premirje.

London, 11. dec. Včeraj se je pričelo tridnevno premirje med vstaki in cesarskimi. Sodi se, da bo po poteku premirja sklenjen mir.

Hankau — kraj pogajanj.

Šangaj, 12. dec. Obbede stranki sta se zedinili, da naj bodo pogajanja v Hankau.

Avstro ogrska proti revolucionarjem.

Peterburg, 12. decembra. "Novoje Vremie" poroča iz Pekinga: Kitajsko časopisje izraža nevoljo, ker je avstro-ogrsko vlada dala v Tientsinu izročiti kitajski vladi sede m revolucionarjev, izmed katerih so bili trije usmrčeni. Revolucionarni odbor tientsinski protestira proti podpiranju kitajske vlade od strani Avstro-Ogrske.

Delovanje štajerskega deželne zbor.

Dunaj, 11. decembra. Danes je bil pri ministrskemu predsedniku grofu Stürgkhu štajerski namestnik grof Clary-Aldringen, da se posvetuje o razrešitvi krize v štajerskem dež. zboru.

Siczynski v Kanadi.

London, 12. dec. Iz Novega Yorka poročajo po kablju, da je morilec gališkega

državnega namestnika, Miroslav Siczynski došel že v Novi York in je v Kanadi na varnem.

Velik požar na Reki.

Reka, 11. decembra. V tvorniških poslopih rafinerijske družbe »Hungaria« je izbruhnil včeraj zvečer po 7. ogenj, ki je upepelil dvonadstropna poslopja z vsemi napravami. Z združenimi močmi vojaštva in požarne brambe so oteli ostala tovarniška poslopja. Škode, ki je krita z zavarovalnino, je okoli 600.000 kron. Obrat bo počival najmanj pol leta. Vzrok požara je neznan.

Hrvaške volitve.

Zagreb, 12. dec. V Otočacu so aretirali koalicijske kandidata dr. Budisavljevića in dr. Polovino, v Ogulinu pa uglednega občinskega funkcionarja.

Bosanski deželni zbor zoper lakoto.

Serajevo, 12. decembra. Bosanski deželni zbor je sprejel resolucijo, ki nalaga vladi, da razdeli žito med revno prebivalstvo, oziroma denarne podpore za nakup žita.

Nemiri v Makedoniji.

Solun, 12. dec. Na železniški progi Solun-Skopje med Strumnico in Demirkapnom so našli včeraj železniški čuvaji, preden je privozil poštni vlak, dvoje bomb. Čuvaji so bombe odstranili. V Monastirju so prijeli žensko, ki je imela pri sebi dve bombi.

Umor iz političnih nagibov.

Metz, 12. dec. V prepiru med polkovnikom Marschem od 130. pehotnega polka in med predsednikom razpuščenega društva »Lorrain sportive«, Aleksandrom Samainom se je eden Samainovih tovarišev približal polkovniku od zad, mu postavil revolver na uho in sprožil. Krogla je možu predrla možgane in je v nekaj minutah izdihnil. Samaina, njegovega brata in tri tovariše so zaprli.

Strahovita bombna eksplozija v kinematografu.

Lüttich, 12. decembra. Z lüttische univerze so relegirali ruskega revolucionarnega študenta. Študent je hotel iz maščevanja uničiti univerzijsko poslopje s peklenjskim strojem. Pri predstavi v kinematografu pa mu je bomba padla iz žepa in eksplodirala. Učinek je bil strašen. Nad 60 oseb je bilo ranjenih, dvanaestim so morali odrezati noge, tri se bore s smrtjo. Kinematografsko občinstvo je bilo iz delavskih slojev. V kinematografu je nastala strahovita panika. Študent se imenuje Verek in je pri eksploziji prišel ob življenje.

Tiskovni sklad Zorje Zbirka shoda, dne 6. t. m. na Glincah 4 K 66 vin. Živel!

Odgovorni urednik Fran Bartl
Izdaja in zalaga založba Zorje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Česke salonske brikete, kosovni in orehovni

premog,

obče priznано kot najboljši kurivo, priporoča po najnižji ceni

J. Paulin v Ljubljani, Nova ulica 3.

Lepa bukova drva

po K 6 — meter (Kašta).

Naznanilo.

Naznanjam tem potom slavnemu občinstvu ustanovitev

Prvega obl. konc. podjetja za pok. nčavanje podgan, miši in mrčesa.

Pokončavajo se podgane, miši, ščurki, rusi, stenice, mol, mravljinca itd. z novoiznajdenimi, popolnoma zanesljivimi sredstvi in popolnim uspehom. Postrežba hitra, cene zmerne, diskrecija zjamčena.

Za tozadavna blagohotna naročila se priporoča z veselo spoštovanjem

M. Zor

Sv. Petra cesta št. 38.

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne služabnike za navadno leto 1912

je izšel te dni. Koledar je izredno praktično sestavljen za vsakogar. Sezite po njem, dokler ne poide.

VSEBINA: Koledar in kalendarij. — Centralni sedeži strokovnih organizacij. — Kolkovna lestvica. — Poštni in brzojavni tarif. — Inozemske in domače denarne vrednosti. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Obsežnost Avstro-Ogrske in število prebivalstva. — Avstr. ustavne vlade. — Socialno-demokratski poslanci v avstrijskem državnem zboru (1911). — Glasovi slov. soc. demokratov pri državnozborni volitvi 1911 (skupaj). — Koliko glasov so dobile posamezne stranke v Avstriji pri državnozbornih volitvah (1907 in 1911). — Politiške in narodnostne skupine v avstr. državnem zboru po volitvah (1907 in 1911). — Kako se varujemo kolere. — Kakšno delo opravljajo naši zaupniki. — Kdo neki je železničarjem pomagal. — Priporočljive knjige in knjižice iz domačih založb. — Kultura in žensko gibanje. — Kje so delavci najslabše plačani. — Prof. I. T. Masaryk (slika). — 200 besed tujk in njih pomen. Beležke.

Cena trdo v platno vezanemu izvodu 1 K, po pošti 10 vin. več. — Organizacije dobe primeren popust. — Naroča se pri upravi »Zorje« v Ljubljani.

Najprimernejša igra za manjše odre je enodejanka

Malomestne tradicije

Češko spisal V. Štech, prevel V. M. Zalar. (Repertoarna igra češkega »Nar. divadla« v Pragi.)

Pet moških, dve ženski vlogi.

Cena 60 vinarjev.

Dobiva se v knjigarnah in pri založniku V. M. Zalarju v Ljubljani.

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da prodajam

galoše

vseh vrst in velikosti po izredno nizkih cenah, ker nameravam svojo veliko zalogo opustiti.

Jožef Kerševan, čevljar v Idriji.

Delavska hranilnica in posojilnica

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom.)

v Ljubljani, Wolfova ul. št. 3, II. nadstropje.

Obreštuje hranilne vloge po 4 1/2%.

Sorejema vloge na tekoči račun.

Posojuje na osebni kredit in (zastave) vredn. listine, hipoteke itd.

Urađuje se vsak četrtek od 2. do 3.

ure in vsako soboto od 6. do 7. ure

popoldne; nujna pojasnila se daje pa tudi ob vsakem drugem navadnem dnevnem času.

Tvrdka MAČEK & KOMP.

:: :: Franca Josipa cesta št. 3. :: ::

priporoča

mod. zalogo oblek, površnikov, angl. raglan itd.

Sprejemajo se tudi naročila po meri.

Priznано solidna postrežba. Nizke cene.

'SLAVIJA' VZAJEMNO ZAVAR. BANKA V PRAGI,

ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopeje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, bodisi za življenje, proti požaru, proti ulomu ali pa proti razbitju stekla in ogledal, le pri njej. — BANKA 'SLAVIJA' ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbljenje za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Banka 'Slavija' je res slovanska zavarovalnica z vseskozi slovansko narodno upravo. Življenske police banke 'Slavije' so neizpodbitne in nezapadle. Gmotno podpira banka 'Slavija' narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogrorni rezervni fond K 54.000.000 — jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka K 2.495.719—. Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 109.356.861—. — Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštne prostje.

GENERALNI ZASTOP 'SLAVIJE'

VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

Največje podjetje konfekc. stroke je ogromna trgovina

O. Bernatovič

Ljubljana, Mestni trg šte. 5

katera ima že začetkom sezije

nad 30.000 kom. svežega blaga

po najnižjih cenah — in to:

nad 5000 kom. najfinejši oblek za gospode od K 8 — naprej.
.. 2000 .. najfinejši površnikov, športni in zimski sukenj od K 16 — naprej.
.. 3000 .. pelerin od K 4 — naprej.
.. 2000 .. posamezn. flak in telovnikov od K 4 — naprej.
.. 3000 .. oblek za dečke in otroke od K 4 — naprej.
.. 15000 .. najmodernejše konfekeje za dame in deklee, jope in dolge paletot za dame od K 8 — naprej, krila in bluze od K 2 — naprej.

Solidna postrežba!

Priznано nizke cene